

# Fluk m/k 3

Den røde tråd...



fluk

## **Faglig Leder Uddannelse Kvinder og Mænd**

7. marts 2009 til 15. december 2010

### **Indholdsfortegnelse**

Faglig Leder Uddannelse Kvinder og Mænd.....	2
Introduktion til FLUK m/k3 uddannelsen.....	2
Ledelse i praksis.....	4
Aktualitet.....	4
Intro til ligestilling .....	5
Studierejser.....	5
FLUK deltagernes læring.....	6
Til sidst vil vi blot .....	7
Oplægsholdere – Hvorfor og i hvilken sammenhæng! .....	8
Deltagerliste FLUK m/k 3 i perioden 7. marts 2009 til 10. december 2010.....	10

### **Introduktion til FLUK m/k3 uddannelsen.**

Nu kommer tiden, hvor det er passende at lægge hånden på ploven og se tilbage over gjort gerning: den vendte jord. Hvad har vores hverdag været fuld af i de afvigte 2 år?

Vi var klar over at faglighed ikke nødvendigvis var at lære et fag, men det handler om at tage det, man beskæftiger sig med, alvorligt. Vi var klar over at ”ledelse i praksis” ville fylde en hel del i deltagernes opmærksomhed. Vores opgave var formuleret klar og tydeligt. Vi skulle indarbejde ”ligestilling” i alle emner og metoder vi ville undervise i undervejs i uddannelsen.

En god begyndelse gør en god afslutning, så vi valgte at bruge 2 vigtige dage sammen inden uddannelsens start, for at ”fælles gøre” vores tanker om hvilke pædagogiske og didaktiske overvejelser, vi ønskede at bruge under hele FLUK uddannelsen.

Her følger en kort beskrivelse af de vigtigste:

- **Aktualitet** i emne eller/og metode skulle være synlig *hver gang* holdet var samlet. Det aktuelle faglige emne eller det politiske emne skabte en forventning hos deltagerne og det smittede af på oplægsholdere og vores egen energi.
- Vi valgte at tilsidesætte ”Ledelse i praksis” introduktionen til fordel for ”**Ligestilling**” som **begreb** – som mål for uddannelsens debatter undervejs. Vi ønskede simpelthen at få ligestilling accepteret som et forståelses element i alle debatter – uanset emne. Det lykkede til dels i daglige snakke-opgaveløsninger men var ikke så synlig i ledelses i praksis opgaverne, som vi kunne have ønsket.
- Vi var kræsne med **oplægsholdere** undervejs i uddannelsen. Emnet skulle understøtte opgaverne. Oplægsholderne skulle understøtte deltagernes nysgerrighed og meningsdannelse. Det lykkedes generelt godt. Flere var endda fremragende og inspirerende bidragsydere til holdets forståelse af emnerne.
- Opstarten af al uddannelse er afgørende for holdets forventninger, adfærd og modtagelsen af uddannelsens udfordringer. Vi havde følgende vigtige fokuspunkter:
  - ✓ 8 marts arrangementet med besøg i Det Grønlandske Hus.  
*Et socialt element i den nye gruppe.*
  - ✓ En tidligere FLUK kursists erfaringer  
*Afmystificerende og god opstart på uddannelsens emner.*
  - ✓ Ligestillingskampens historie  
*Fremragende rejse i tiden som gav løfte om opnåelse af fjerne mål.*
  - ✓ En præsentation af hver enkelt deltager  
*En ny måde at præsentere sig på. Kønnen i deltagernes liv og hvilke indtryk disse havde givet dem. Ordene, deltagerne valgte at beskrive deres liv med, indikerede deres værdier og dannede grundlag for gruppeinddelingen i den senere gruppeopgave.*
  - ✓ Første gruppearbejde med socialisering og forventninger.  
*Lykkestemning og stort forventningspres til resten af uddannelsen.*
- Vi valgte at have **fokus på følgende pædagogiske emner** under hele uddannelsen:
  - ✓ Et stadigt **stigende flow** undervejs, som gav en forrygende synergieffekt til allersidste dag. Ingen ups and downs men en fornemmelse af at blive dygtigere for hver uddannelsesdag.
  - ✓ **Kontakten mellem ugerne** blev fastholdt med relevant læsestof (med hjem fra undervisning samt deltagerbrev og en ny stak læsestof til næste uge).

Herved fik vi fastholdt fokus og lysten til at fortælle ”nyt hjemmefra” ved opstart af alle ugerne. Læsestoffet var relevant og af god kvalitet. Det blev faktisk læst!

- ✓ **Studierejserne** ER en del af uddannelsen. Vores fokus var skarpt – alle fik en aktie/ansvar i studierejsen. Alle deltagere havde deres emne som de underviste resten af holdet i – hver formiddag på Højskolen i Qaqortoq. Der blev udarbejdet en fremragende interessentanalyse ved hjemkomst.
- ✓ Inden afrejsen til Ghana havde vi samlet materiale om landet. Kursisterne havde tilegnet sig materialet, og havde derfor ganske god viden om, hvad vi skulle møde. Alle havde en aktie i at der skulle være en læring for den enkelte.

En pædagogisk tommelfingerregel lyder: ”Den måde man spørger på - åbner en vej!” Vi valgte den faglige arbejdsomme vej. Deltagernes engagement og spørgelyst blev kun overgået af deres flotte eksamenskarakterer.

## Ledelse i praksis

Et vigtigt element i uddannelsesforløbet har været modulet Ledelse i praksis på akademniveau. Til denne opgave har Køge Handelsskole været tovholder og en vigtig medspiller.

Introduktionen til modulet skete på det første møde i 2. semester. Det har været et bevidst valg fra underviserens side at udskyde starten på modulet, i et forsøg på at sikre fokus på faget.

Som underviser har holdet haft Margot Lieberkind. Undervisningen skiftede mellem oplæg fra lærebogen ”Ledelse i praksis” underbygget med elementer om f.eks. psykologi, værdier, kodeks for god ledelse og andre elementer.

Kursisterne har også været aktive oplægsholdere i processen ved at have lektier for, som de så underviste de øvrige kursister i. Et vigtigt element i den seminarform, der er valgt for hele FLUK uddannelsen. Derudover har der løbende været skriftlige opgaver af forskellig beskaffenhed, for på den måde at få afmystificeret ’det at skulle skrive en opgave’. Her var kravet, at det skriftlige skulle være af en sådan kvalitet, at det kunne indgå som et afsnit i en opgave.

Perioden for udfærdigelse af den skriftlige eksamens opgave blev koncentreret og gav mulighed for dygtig sparring af Margot Lieberkind. Vi må konstatere, at vores antagelse om en komprimeret proces ville sikre fokus hos kursisterne blev opfyldt. Alle der skrev opgave, gik til eksamen og bestod.

## Aktualitet

Inden uddannelsesstart er det forsøgt, at lægge en rød tråd igennem hele uddannelsesforløbet. Her har det været vigtigt, at såvel den ligestillingspolitiske dagsorden, som den politiske og de faglige emner, der i øvrigt var aktuelle, kunne nyde fremme.

Hertil er der lagt stor vægt på, at have aktuelle oplægsholdere som har kunnet bibringe kursisterne ny viden på et givent aktuelt emne.

Derudover er der arbejdet med, at være meget præcise i litteratursøgningen. Dette har betydet et rigeligt flow af aktuelle skrifter – ofte i kopiform som ”hjemmelæsning” til kursisterne.

I den løbende skriftlige korrespondance til kursisterne, er der lagt vægt på hele tiden at følge op, samtidig med der introduceres nye elementer. Her har det været et vigtigt element hele tiden at forberede kursisterne til det kommende seminar. Det har nok ”set i bakspejlet” også været lidt af et forventningsafstemningsbarometer.

## **Intro til ligestilling**

Begrebet ligestilling er i Danmark i princippet/på papiret sikret via lovgivning alle initieret via EU. Det er især tilfældet på kønsområdet, hvor ligestilling historisk set har haft stor betydning for større lighed mellem kvinder og mænd.

Ligestilling er en del af det bærende fundament under FLUK uddannelserne.

På det første seminar, som var i forbindelse med 8. marts 2009 fik emnet ligestilling en særlig twist/forstyrrelse, idet temaet her var minoriteter. Denne forstyrrelse er forsøgt bevaret også når det har handlet om globalisering, alder, race, hudfarve, seksualitet og religion. Samtidig er det forsøgt at redegøre for, hvordan kønnet let forsvinder, når de øvrige også meget vigtige områder får topprioritet på agendaen. De skal gå hånd i hånd, så ingen af dem undertrykkes. Forstyrrelse er forsøgt fastholdt under hele forløbet i såvel skriftligt materiale, som ved de oplægsholdere som har bibragt holdet ny viden.

Sideløbende med uddannelsen ændrede fagforbundet 3F aftalen om Fair repræsentation. I den forbindelse havde holdet flere debatter om emnet.

## **Studierejser**

Den første studierejse gik til Grønland. Her blev seminarformen igen taget i brug. Alle deltagerne valgte et emne, som de skulle undervise resten af holdet i. Emnerne var bl.a. Grønlændere i Danmark. Det grønlandske retssystem. Det grønlandske arbejdsmarked i et kønsperspektiv. Grønlands kommunalpolitik i et kønsperspektiv. Unge grønlænderes lyst og mulighed for at rejse ud og opleve andre kulturer. KNI/KGH samhandel og Aalborg Havn. Den grønlandske natur og indlandsisen. Matriarkalsk religion og religion i øvrigt. Sagn og myter, tupilakker og trommedans som konfliktløsning. Danske håndværkere og andre danske arbejdere i Grønland gennem tiden – Hvad har det betydet for udviklingen i Grønland. Den sociale situation i Grønland. Grønland i tal.

Kursisterne tog seminarformen til sig og bidrog med vigtig viden. Alle fik en erkendelse af at denne metode betyder at mange personer på ganske kort tid får rigtig megen viden.

Kursisterne fik også oplevelsen af at indgåede aftaler ikke altid kom til gennemførelse. I Grønland er alle underkastet vejrets luner. Dertil kom også nogle små misforståelser. Der var megen vigtig læring i, hvad kulturforskelle kan betyde.

Efter hjemkomsten fra Grønland udarbejdede holdet en SWOT-analyse, der nu ligger som rapport over turen. I selve processen viste det sig, at der også var blevet lagret megen viden og kommet nye erkendelser.

Den anden studietur gik til Ghana i Vestafrika. Vi var på et helt andet kontinent, men udfordringerne mindede noget om hinanden. Vi ankom til et land, der da det blev selvstændigt i 1969 var det rigeste land på det afrikanske kontinent. Det er de ikke længere. Der er ikke længere nogen produktion. Alle venter på de mange millioner \$, fundet af olie skal indbringe landet. Hvordan det kommer til at gå, kan kun tiden vise.

Inden afrejsen havde vi samlet materiale om landet. Kursisterne havde tilegnet sig materialet, og havde derfor ganske god viden om, hvad vi skulle møde. Alle havde en aktie i at der skulle være en læring for den enkelte. Vores kompetente kontakt i Ghana, Marianne Holst, var til stor inspiration og hjælp for hele holdet.

Aftaler kan være lige så svære at indgå i Ghana som i Grønland. Vi havde interessante møder med de faglige organisationer. Især var repræsentanten for den informelle sektor, som også organiserer landarbejderne rigtig interessant at lytte til. En af de sætninger som har brændt sig fast er: *De siger vi kan leve for 1 dollar i døgnet. Så meget har vi ikke! Men jeg ved at i EU stopper I 2 dollar i rumpen på hver ko i døgnet.* Det sætter ligesom tingene i perspektiv.

Alligevel mødte vi ildsjæle, som forsøger at gøre en forskel med få og fattige midler. Det var en stor oplevelse at møde ghaneserne på deres hjemmebane. Under alle omstændigheder kom holdet til at se på globaliseringsudfordringen på en lidt anden måde. Der skal andet og mere til, hvis vi vil ud over begrebet 'alle vil have en bid af Afrika'.

## **FLUK deltagernes læring.**

En FLUK deltagers hverdagsliv er præget af tusindvis af daglige indtryk og påvirkninger. Det er svært at forholde sig til det hele og ofte bliver vi så forvirrede, at det handlingslammer os. Undervisningen bliver derfor tit kun "en oplevelse" men der vil være tvivl om hvorvidt det også bliver en lærerig oplevelse.

Vi er bevidste om at FLUK deltagerne ofte kommer hjem fra uddannelsen proppet med ny viden, som de har svært ved at få hold på og sætte i relation til deres liv og faglige arbejde derhjemme. Nye teorier og nye antagelser fylder meget set i forhold til deres kendte og trygge hverdag. At lære noget gør vi, når vi har styr på oplevelserne og indtrykkene. Får øje på nye ting og noget, der hænger sammen og giver en måske overordnet betydning. Og når vi oplever, at vi får nye *handlemuligheder* giver det mod til at betræde nye stier og give udtryk for egne holdninger. Vi lærer at få styr på den nye viden.

Den kraftanstrengelse, det er at lære på den måde, gør vi kun, når vi bliver tilstrækkeligt pirrede, fordi der er problemer der skal løses. Noget der undrer os. Noget der appellerer til nysgerrigheden. Derfor er læring som regel heller ikke noget der foregår på et på forhånd fastlagt tidspunkt. Vi greb derfor chancerne der opstod undervejs. Derudover havde deltagerne og underviserne et gensidigt ansvar for aktuelle debatter om uddannelsens emner.

Vores udgangspunkt under hele uddannelsen har været, at ”den gode læring” finder sted, når vi kan sætte det nye ind i en ramme der giver os bedre forståelse end den vi havde i forvejen. Og nogle gange når vi opnår en helt ny forståelse, der sprænger nogle af de rammer vi havde i forvejen. Ligestillingsbegrebet er til fulde blevet udvidet, genopfrisket og gjort klar til brug i deltageres hverdag, fagligt og privat.

Det er hårdt arbejde at få nye forståelsesrammer og det forudsætter som regel, at vi først har arbejdet med at udvide de rammer, vi startede med, for at få plads til alle de nye teorier og forståelser. Derfor orker vi heller ikke at lære nyt hele tiden. I lange perioder er det rart bare at læne sig tilbage og genkende og få bekræftet alt det, vi vidste i forvejen.

Vi har under hele uddannelsen bygget på deltageres forståelsesrammer, dem de havde i forvejen. Vi har med andre ord inddraget vores fælles erfaringer. En guldgrube af erfaring.

## **Til sidst vil vi blot .....**

Vi kunne have valgt at skrive denne rapport på samme måde som de tidligere FLUK rapporter. En opstilling af emner, mennesker og oplevelser. Mest skrevet for/til deltagerne på FLUK uddannelsen. Mindst skrevet til den/de næste undervisere på FLUK uddannelsen.

Vi har valgt at prøve at samle nogle af vores overvejelser sammen, så I har en fornemmelse af, hvad vi forbinder med læring på FLUK holdet. Selve den proces deltagerne har haft med at diskutere og i kort skriftlig form sammenfatte deres egne erfaringer med emnerne i FLUK, er i øvrigt en vigtig arbejdsmetode til erfaringsdannelse. Specielt projektarbejdet i forbindelse med studierejser inddrager denne metode på glimrende vis.

Vi har oplevet det umulige gjort muligt. Vi fik, til trods for deltageres travle hverdag, en opmærksomhed, en lyst til at lære samt en ægte interesse for at lære nyt. Deltagerne havde tillid til en fælles rejse ind i ukendt land, hvor den vellykkede rejse afhænger af modet til at møde det nye og fremmede, samt evnen til at orientere sig i ”FLUK” landskabet.

Læring handler om at blive forstyrret i etablerede forståelser. Eller som C V Jørgensen synger i en af hans sange: ”Jeg gik op i en spids – for at se mig omkring”. Vi siger tusinde tak til holdet for de aldrig svigtende spørgsmål. Vi siger tak fordi I lod os og oplægsholderne komme ind i jeres fællesskab. Vi siger tak fordi I lod jer forstyrre – til trods for jeres travle hverdag.

For fanden hvor er vi stolte af jer!

De allerbedste hilsener  
Annette Brejnholt & Per Eisenreich



## Oplægsholdere – Hvorfor og i hvilken sammenhæng!

Annette Brejnholt & Per Eisenreich	Læringsstile og de dagaktuelle ligestillingsmæssige udfordringer.
Marianne Vind Petersen, HK	FLUK uddannelsen. Køn, kultur og konstruktion af det mandlige og kvindelige i samfund og medier.
Jane Egholm, 3F	Indstiftelse af 8. marts i Folkets Hus, Jagtvej 69. Historien om Clara Zetkin
Lars Halskov og Morten Halskov Forfattere til	Skibet der forsvandt. Et aktuelt foredrag i forhold til studieturen til Grønland. Et indblik i den politik den danske stat førte, og som fik så stor indflydelse på det grønlandske folk. Skal ses i sammenhæng til studierejsen til Grønland i august 2009.
Margot Torp	Mentor/mentee begrebet. Hvad kan den enkelte kursist bruge en mentor til. – En appelsin i min turban
Knud Eskesen	Maskulinitet – manden som køn
Eigil Kjeldsen-Davidsen	Grønland og Grønlands undergrund
Repræsentant fra Forsøgsstationen i Upernaviarsuk	Selvforsyning af kartofler og grønt har lange udsigter
Margot Lieberkind, Køge Handelsskole	Tovholder på Ledelse i praksis, akademimerkonom modulet. Gennemgående figur fra 22.10.09 til afslutningen på uddannelsen 14.12.10
Stine Thiedemann Faber, Aarhus Universitet	Karrieremuligheder for unge kvinder og mænd der vælger job og uddannelser som er det modsatte af den gængse opfattelse af 'kvinde- og/eller mandearbejde.
Anne-Lise Nyegaard, Dansk Metal	Hvad sker der når unge kvinder vælger uddannelse i et 'mandefag'? Hvordan tiltrækker arbejdsmarkedet sig talenter fra hele talentmassen?
Jane Korczak, 3F	Demokrati. Hvordan sikrer vi os at også fagbevægelsen bliver sammensat demokratisk og retfærdigt?



Annelise Rasmussen, 3F	Ligeløn. Denne gang med håndgribelige argumenter
Jeannie Hegstrup, Udsatteenheden	Prostitution og trafficking og de dilemmaer der er i forhold til denne udfordring.
Anette Wolthers	Køn og sprog
Marianne Holst	Studierejsen til Ghana. Hvad er Ghana for en størrelse.
Charlotte Thorsen	Personlig fremtræden. Er der overensstemmelse mellem det jeg siger, og det min krop udtrykker. Hvad fortæller mit kropssprog og min påklædning. Har det betydning for de resultater jeg opnår?
Bente Troense	Medietræning med henblik på at slå effektivt igennem, med arbejdspladshistorier. Træningen foregår med øje for kvinder og mænds forskellige vilkår i kommunikation.
Susanne Larsen, tidligere direktør i SAS	Køn og ledelse? Hvorfor ser ledelse ud som den gør? Hvad betyder noget, når man vælger ledere? Hvor stor betydning har kønnet? Hvordan sikres lige muligheder. Er der nogle lokale, nationale eller internationale pejlemærker som har betydning. Hvordan ser ledelse ud i fremtiden. Skal ledelseslaget redefineres for at blive interessant også for kvinder?
Julie Kronstrøm, Fremtidsforskningsinstituttet	Fremtidsforskningsinstituttets syn på fremtidens arbejdsmarked set med briller, som kigger mange år ud i fremtiden.
Niels Villemoes	Ligebehandling kvinder/mænd og ledelsesteorier i den forbindelse.
Jesper Skott, 3F post	IT doktor, fremragende udfærdigelse af projekter, rapporter samt layout m.m.

## **Deltagerliste FLUK m/k 3 i perioden 7. marts 2009 til 10. december 2010**

Lone Thomhav	HK
Annelise Knudsen	3F
Walter Markusen	3F
Steen Hartmann Nielsen	3F
Dorthe Frandsen	3F
Steen Larsen	3F
Tina Petersen	3F
Jan Andersen	3F
Camilla Pedersen	3F
Lotte Knudsen	3F
Jesper Rene Skott	3F
Lone Søgaaard Nielsen	3F
Lone Krydsfeldt	NNF
Krista Skovgaard Hansen	NNF
Flemming Overgaard	3F
Lydia Callesen	3F
Michael Pedersen	NNF
Kirsten Hansen	3F
Jim Staal	3F
Kurt Frederiksen	3F
John Elvin Jensen	NNF
Marianne Wiberg Andersen	Dansk Funktionærforbund

Den 29. maj 2010 mistede vi Marianne Wiberg Andersen efter en kort og ubarmhjertig sygdomsperiode. Det var helt uforståeligt at denne livsglade, kloge og robuste kvinde kunne blive syg. Marianne som gik til opgaverne med et smil og altid havde opmuntrende kommentarer til alle.

Tabet berører hele holdet dybt.

Æret være Mariannes minde.





# Den røde tråd

Fluk m/k 3 ...

